

ΣΤΑΥΡΟΣ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

Τὰ φυσικὰ πράγματα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΘΗΝΑ 2019

ΝΕΦΕΛΗ / ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Σταῦρος Ζαφειρίου: *Τὰ φυσικά πράγματα*

Εἰκόνα ἐξωφύλλου:

Σταῦρος Παναγιωτάκης, *Μηχανισμοί*, ἀκρυλικά μελάνια καὶ κόλλες
σὲ μουσαμά.

ISBN: 978-960-504-257-8

© 2017 Ἐκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ καὶ Σταῦρος Ζαφειρίου

Ἀσκληπιοῦ 6, Ἀθήνα 106 80

τηλ.: 210 3639962 – fax: 210 3623093

www.nefelibooks.com

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

ΠΟΙΗΣΗ

- Τὸ εὐλύγιστο πέλμα*, Ἐγνατία, 1983
Καὶ νὰ μπλοφάρουμε στὸ ὄνειρο, Ε.Μ.Α.Ε., 1984
Στὴ μουβιόλα, Ε.Μ.Α.Ε., 1986
Ζεστὴ Πανσέληνος, Ρόπτρον, 1988
Ἡ δευτέρα πεταλούδα καὶ ἡ φωτιά, Νεφέλη, 1992 (1η ἀνατύπωση 1999)
Τὰ κατοικίδια, Ἐντευκτήριο, 1997
Ἡ Ἄτροπος τῶν Ἡμερῶν, Νεφέλη, 1998
Σώματος Λόγος, Σύγχρονοι Ὅρίζοντες, 2004
Χωρικά, Νεφέλη, 2007
Ἐνοχικόν (Ὁ μονόλογος ἑνὸς δράστη), Νεφέλη, 2010
Πρὸς τὰ ποῦ (Μιὰ πολεμικὴ ἱστορία), Νεφέλη, 2012
Δύσκολο, Νεφέλη, 2014
Αὐτοάνοσο (Ἐνα μελόδραμα), Νεφέλη, 2017

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

- Ἡ κόρη τοῦ πλοιάρχου Νέμο* (ἀφήγημα), *Τὰ Τραμάκια*, 1990

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

- Ἡ μεγάλη πολιτεία καὶ τὰ τέσσερα ὄμορφα ὄνειρα*, Παρατηρητής, 1997
Ὁ ξυλοκόπος ποὺ ἔγινε ἄγγελος, Σύγχρονοι Ὅρίζοντες, 2000
Τὸ Καρναβάλι τῶν Ζώων (ἔμμετρο θεατρικὸ παραμῦθι), Σύγχρονοι Ὅρίζοντες, 2000
Ὁ μικρὸς πιλότος (εἰκονογράφηση Φρίντας Κρητικοῦ), Νεφέλη
σειρὰ «Τσαλαπετεινός», 2016

ΞΕΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

- Vers OÙ (Une histoire de guerre)*, trad. Janine Kaminski, Edition L'Harmattan, Paris, 2014
Difficile, trad. Janine Kaminski, Edition L'Harmattan, Paris, 2015
Giusto per non dimenticare la lingua, trad. Crescenzo Sangiglio, Edizioni Joker, Novi Ligure (AL), 2016
Quanto il rumore della vita teme la propria eco, trad. Crescenzo Sangiglio, Fermenti editrice, Roma, 2017

Τῆς Ζωῆς γιὰ τὴ ζωή

ὅλως τε τὸ τῶν ὄντων ζητεῖν στοιχεῖα μὴ διελόντας, πολλαχῶς λεγομένων,
ἀδύνατον εὐρεῖν, ἄλλως τε καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ζητοῦντας
ἐξ οἷων ἐστὶ στοιχείων, ἐκ τίνων γὰρ τὸ ποιεῖν ἢ πάσχειν ἢ τὸ εὐθύ,
οὐκ ἔστι δήπου λαβεῖν, ἀλλ' εἴπερ, τῶν οὐσιῶν μόνον ἐνδέχεται·
ὥστε τὸ τῶν ὄντων ἀπάντων τὰ στοιχεῖα ἢ ζητεῖν ἢ οἶεσθαι ἔχειν
οὐκ ἀληθές. πῶς δ' ἂν τις καὶ μάθοι τὰ τῶν πάντων στοιχεῖα;
Ἄριστοτέλους, Μετὰ τὰ φυσικά, Α, 992b

Ταῦτα τοίνυν καὶ τὰ τοιαῦτα τοῖς ἐν τῷ σώματι ζῶσιν ὁ νοῦς
διαλέγεται μονονουχὶ φωνῆν ἀφιεῖς ὅτι «Ὡ ἄνθρωποι, οὔτε ἐν οἷς ἐστε
ἀκριβῶς οἶδατε, καὶ εἰς ὅτι μεταχωρήσετε οὐπω ἐπίστασθε.
τὸ μὲν γὰρ παρὸν οἶον τῇ φύσει ἐστίν, οὐπω ἐξευρεῖν ὁ λόγος
δεδύνηται, ἀλλὰ πρὸς μόνην τὴν τοῦ ζῆν συνήθειαν βλέπει
μὴ δυνάμενος γινῶναι, τίς ἢ τοῦ σώματος φύσις
τίς ἢ τῶν αἰσθήσεων δύναμις [...]
Γρηγορίου, Ἐπισκόπου Νύσσης, Λόγος εἰς τοὺς κοιμηθέντας [44]

*Everything is what it is, and not another thing.*¹
Bishop Joseph Butler (1692 – 1752)

---

1. Τὴ φράση αὐτὴ τοῦ Ἐπισκόπου Joseph Butler σκεφτόταν νὰ χρησιμοποιήσει, σύμφωνα με τὸν βιογράφο του Ray Monk, ὁ Wittgenstein ὡς motto στὶς *Φιλοσοφικὲς Ἔρευνες*. Ἐννοεῖται πῶς ἡ χρῆση τῆς ἐδῶ ἀποβλέπει μόνον σὲ ἐξυπηρέτηση δικῶν μου σκοπιμοτήτων.

Ἐν ἀρχῇ

Ὅπου τὸ περίφημο σπήλαιο-φυλακὴ τοῦ μύθου καταρρέει καὶ στὰ ἐρείπιά του ἀναγνωρίζεται ἡ σχέση του (*sic*) μὲ τὸν κῆπο-φυλακὴ τῆς Δημιουργίας. — Πῶς ὁ ἄνθρωπος, χωρὶς πιά τὰ δεσμὰ τῶν ψευδαισθήσεών του, ἀφήνεται στὸν ἀληθινὸ κόσμον.

[...] ἰδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκήσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούση μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἷς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλω δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν [...]

Πλάτωνος, Πολιτεία, Βιβλίο Ζ', 514a,b

Καὶ ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς παραδείσον ἐν Ἐδέμ κατὰ ἀνατολὰς καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασε. καὶ ἐξανέτειλεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὠραῖον εἰς ὄρασιν καὶ καλὸν εἰς βρώσιν καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου καὶ τὸ ξύλον εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ.

Γένεσις, Κεφάλαιο Β, 8

«Τί εἶναι λόγος; Τί μὴ λόγος;

Ποιός ἢ ἀρχὴ καὶ τί ἀνάμεσά τους;»

(Παλιὰ ἀπορία², πὺ χτίστηκαν ἐπάνω τῆς καριέρες, πὺ ἔχτισε τὴν καριέρα τῆς στὰ πάθη τοῦ ἐρωτηματικοῦ).

Ζεστὸ πρῶι κι ἀκούγοντας Coltrane,

ὀξύφωνη ρητορικὴ ἐνῶ ἡ ἀνάσα

δένεται στὸν κρότο τῆς σπηλιᾶς πὺ καταρρέει

–«ἐδῶ εἶναι», εἶπε, «ἡ κατάσταση τῶν φυσικῶν πραγμάτων,

στὰ ἐρείπια ξεχώνοντας οἱ ἀνασκαφῆς τοὺς μύθους,

ιδέες πὺ ἀλώθησαν ἀπ' τὶς κερκόπορτές τους.

Κι ἐδῶ, στὴν κακοτράχαλη ἔξοδο ἀπ' τὶς ἀντανεκλάσεις,

τὰ κλάσματα τοῦ ἀχώρητου στὶς ὁμοιότητές του,

---

2. Πρβλ. καὶ μὲ Εὐριπίδου, Ἑλένη (στ. 1137): ὅ τι θεὸς ἢ μὴ θεὸς ἢ τὸ μέσον;

για νὰ χωρᾶ στὸν πειραγμένο αὐτὸν μηχανισμό
ποὺ εἶναι ὁ Λόγος».

Ἐστὶ ἐκ τοῦ ἦν στὸ τίποτε,
σὰν ὕμνος ὑπερούσιος ποὺ ἦρθε νὰ ἐξαγγεῖλει
τὸν ὑπερούσιο ἑαυτό,
προτάσσοντας λατρευτικὰ τὴν κυριότητά του.

Ἦν ἐκ τοῦ ἐστί·
ὅμως κι ἀλλιῶς νὰ ἔχει ἐρμηνευτεῖ,
μέχρι τὸ τέλος του θ' ἀκούγεται σὰν λόγος,

τὸ θάμβος προσποιούμενος
τέχνης κενόδοξης κάθε στιγμὴ ποὺ ἀρχίζει
ξανά, καὶ πάλι ἀστόχαστη σὰν νεαρὴ ἀχτίδα
μέσα στὴν ἴδια εἰκόνα ἰδωμένη
-ρίγος τοῦ εἰδώλου, σχήματος
στιλβωμένου ἀπὸ τὸ φῶς,
καθρεφτισμένου στὴν εἰρκτὴ τῆς αὐτοθέασής του·

εἰρκτὴ τῆς γένεσης,
τίμημα τῆς ἐκπόρευσης
σ' αὐτὴ τὴ σχέση μεταξύ ἀρχῆς καὶ ὄντος,
ἀνάμεσα στὸ δέντρο ποὺ πλανεύει
καὶ στὸν σταυρὸ ποὺ μέλλεται ὁ κορμὸς του.

Σ' αὐτὸ τὸ σπήλαιο,
κατοικημένο ἀπ' τὴ συνήθεια τῶν δεσμῶν,
σκηνὴ τῆς ἔξωσης καὶ ἀπόλυση μιᾶς φύσης,
τροφή γιὰ τὸ ἀρπακτικὸ τοῦ πλάσματός της.

1° Κεφάλαιο

*Στὸ ὁποῖο ὁ ἄνθρωπος, ἐξορισμένος στὴν ἐλευθερία, περιπλανιέται
γιὰ νὰ βρεῖ τὴ νέα ἀλήθεια. — Ποιὸς τὸν ἐγκαλεῖ καὶ ποιὸς τὸν
δελεάζει. — Αὐτοὶ ποὺ βρῆκαν τόπο νὰ εἶναι ὁ τόπος τους καὶ οἱ
ἄλλοι, ποὺ διωγμένοι ἀπὸ παντοῦ, γυρεύουν τόπο.*

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν· καὶ νῦν μὴ ποτε ἐκτείνη τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φάγη καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξαπέ-
στειλεν αὐτὸν Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη.

Γένεσις, Κεφάλαιο Γ' 22, 23

Εἰ δὲ ἐντεῦθεν ἔλκοι τις αὐτὸν βία διὰ τραχείας τῆς ἀναβάσεως καὶ ἀνάπτους, καὶ μὴ ἀνείη πρὶν ἐξελκύσειεν εἰς τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἄρα οὐχὶ ὀδυνᾶσθαι τε ἂν καὶ ἀγανακτεῖν ἐλκόμενον [...]

Πλάτωνος, Πολιτεία, Βιβλίο Ζ', 515e, 516a

α'

[Ποτάμια ἐγκόσμια· στίς δίνες τους γυρνοῦν ὅσοι δοκίμασαν νὰ τὰ ξαναπερά-
σουν...]

Ἐνα κοπάδι ἀνέβηκε τὸ πέτρινο γεφύρι,
σκοντάφτοντας μέχρι τὴν ἄλλη ὄχθη
στὶς φαγωμένες δέσεις τῶν ἀρμῶν·
ἀναγκασμένο στὰ ἐπιτίμια τῆς ὑπαρξῆς,
στὴ διάνοιξη λίγης ἐπιγειότητας
-τῆς λίγης ποῦ τοῦ δόθηκε ὡς τὸν προορισμό του.

— "Ειι, πρρρ! "Ειι, πρρρ!

— Ποιός εἶναι καὶ ἀκούγεται

σὰν μπιστικὸς ποῦ σαλαγάει τὰ ζωντανά του;

«Σταθεΐτε», χούγιαξε ἡ φωνή.
«Μιὰ καὶ ντραπήκατε ἀπ' τῆς γύμνιας σας τὴ γνώση,
δεῖξετε τὴ στοιχειώδη ἀνατροφή στὸ φέρεσιμό σας·
τουλάχιστον ντυθεῖτε εὐπρεπῶς κι ὄχι μὲ ψευτοφύλλα.
Ἔχει κι ἄλλες βιτρίνες ὁ οὐρανός,
δὲν εἶναι μόνο τζαμωτὰ μὲ παραγγέλματα.
Ἄφοῦ λεκιάσατε τὸ φρόνημα τῆς καθομοίωσής σας,
φορέστε κάτι ταιριαστὸ στὸ φρόνημα τῆς σάρκας».

Καὶ τὸ κοπάδι στάθηκε καὶ ἄκουσε,
διχόγνωμο μὲ τὸν ἐκτοπισμό του.
Καὶ τὸ κοπάδι κίνησε ξανά,
ἀφήνοντας ἔοπίσω του τὸ κήρυγμα
τῆς περιένδυσής του,
δίνοντας τέλος στὰ κεντίδια τῆς παραίνεσης,
στὴν κοπτοραπτική τῆς δεσποτείας.

— Ἔμμ, πρρρ! Ἔμμ, πρρρ!

— Ποιός εἶναι ποὺ στὰ δάχτυλα λογιάζει τὰ κεφάλια;

«Ἐλᾶτε», μίλησε ὁ κοντινὸς ἀντίλαλος.
«Μαζὶ θὰ χτίσουμε τὰ χάσματα τῆς πλάσης,
ἀλλάζοντας τὴ σχέση τῶν πραγμάτων μὲ τὰ πράγματα.
Ἦμουν ἀνάδοχος κι ἐγὼ στὴ θεμελίωση
τοῦ τείχους ποὺ σᾶς χώρισε ἀπ' τὴ συνείδησή σας
κι ὁ πρωτομάστορας στὴν οἰκοδόμησή του·
ὅμως μ' ἐξόργισε ὁ πανηγυρικὸς
ἐκείνου ποὺ ἔσπευσε νὰ κόψει τὴν κορδέλα.
Ἄν καὶ ἡ αἴγλη ἔσβησε στὴν ὄγδοή της μέρα,
ἔχω ξεκλέψει λίγο φῶς γιὰ τὴ θνητότητα.
Στὴ φάρσα ποὺ τῆς σκάρωσαν
δὲν εἶναι ὁ παράδεισος ποὺ πρέπει νὰ τὴ νοιάζει·